

Sygn. akt II KK 207/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Józef Szewczyk

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

Protokolant Ewa Oziębła

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Jerzego Engelkinga
w sprawie **M. F.**

skazanego z art. 286 § 1 kk w zw. z art. 12 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 13 stycznia 2015 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 1 kwietnia 2014 r., utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K.

z dnia 26 listopada 2013 r.,

**I. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania w**

postępowaniu odwoławczym;

**II. zarządza zwrot na rzecz oskarżonego uiszczoną opłatę od
kasacji.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 listopada 2013 r. Sąd Rejonowy w K. uznał oskarżonego M. F. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. i za to skazał go na karę roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz zasądził od oskarżonego koszty sądowe.

Od powyższego wyroku apelację złożył obrońca oskarżonego M. F. i zarzucając:

1. „błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku i mający wpływ na jego treść, a polegający na przyjęciu, że oskarżony działał umyślnie, z zamiarem osiągnięcia korzyści majątkowej oraz, że wprowadził on w błąd pokrzywdzonego, podczas gdy zachowanie oskarżonego w postaci nie dokonania zapłaty za zamówiony towar nie było przez oskarżonego zamierzone, a pokrzywdzony zdawał sobie sprawę z sytuacji finansowej oskarżonego i w konsekwencji niesłuszne przypisanie oskarżonemu sprawstwa zarzucanego mu czynu,
2. obrazę przepisów postępowania, tj. art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego obrońcy oskarżonego o przesłuchanie w charakterze świadka J. M. - pracownika oskarżonego, na okoliczność przyczyn powstania dotychczasowych zadłużeń, przyczyn dotyczących kłopotów oskarżonego, jak również przyczyn przedłużania wykonywania robót kamienicy na ulicy N., pełnienia funkcji brygadzysty na tym obiekcie, wypłacenia wynagrodzeń pracownikom na tym obiekcie, w sytuacji gdy wniosek powyższy dotyczył istotnych okoliczności sprawy i brak było podstaw dla przyjęcia, że zmierza on do przedłużenia postępowania,
3. obrazę przepisów postępowania, tj. art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. poprzez oddalenie wniosku dowodowego obrońcy oskarżonego o przesłuchanie w charakterze świadka R. G. na okoliczność przyczyn dotyczących kłopotów oskarżonego, jak również przyczyn przedłużania wykonywania robót kamienicy na ulicy N., pełnienia funkcji brygadzysty na tym obiekcie, wypłacenia wynagrodzeń pracownikom na tym obiekcie, w sytuacji gdy wniosek powyższy dotyczył istotnych okoliczności sprawy i brak było podstaw dla przyjęcia, że zmierza on do przedłużenia postępowania,
4. obrazę przepisów postępowania, tj. art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. poprzez

oddalenie wniosku dowodowego obrońcy oskarżonego o powołanie biegłego z dziedziny budownictwa na okoliczność stwierdzenia, czy kosztorys budowlany sporządzony przez oskarżonego jest zaniżony, czy odpowiada sztuce budowlanej i czy jest prawidłowo sporządzony, w sytuacji gdy wniosek powyższy dotyczy istotnych okoliczności sprawy i brak było podstaw dla przyjęcia, że zmierza on do przedłużenia postępowania,

5. rażącą niewspółmierność wymierzonej oskarżonemu kary poprzez wymierzenie jej w wysokości przekraczającej stopień społecznej szkodliwości czynu, oraz niesłuszne przyjęcie, iż brak było podstaw dla orzeczenia względem oskarżonego kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na zasadzie art. 69 § 1 i 2 k.k.”

wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez złagodzenie wymierzonej kary i orzeczenie jej warunkowego zawieszenia lub uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Wyrokiem z dnia 1 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy zaskarżony wyrok utrzymał w mocy i zasądził od oskarżonego koszty sądowe za postępowanie odwoławcze.

Od powyższego wyroku kasację złożył obrońca skazanego adw. T. K. zarzucając mu:

1. rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 7 k.p.k. oraz art. 433 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., mające istotny wpływ na treść wydanego w sprawie orzeczenia, a polegające na dokonaniu przez Sąd dowolnej oceny dowodów w sposób rażąco sprzeczny ze wskazaniami wiedzy i doświadczenia, co w konsekwencji doprowadziło do niesłusznego skazania M. F. za czyn z art. 286 § 1 k.k. oraz zaniechanie wszechstronnej kontroli odwoławczej zaskarżonego wyroku, a nadto rozważenia i ustosunkowania się w uzasadnieniu orzeczenia do wszystkich zarzutów zawartych w apelacji,

2. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. mające istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia, poprzez bezzasadne uznanie, iż zgłoszony wniosek dowodowy w przedmiocie przeprowadzenia dowodu z zeznań świadka J. M. - pracownika skazanego, na

okoliczność przyczyn powstania dotychczasowych zadłużeń, przyczyn dotyczących kłopotów skazanego, jak również przyczyn przedłużania wykonywania robót kamienicy na ulicy N., pełnienia funkcji brygadzysty na tym obiekcie, wypłacenia wynagrodzeń pracownikom na tym obiekcie, w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania, w sytuacji gdy wniosek powyższy dotyczył kluczowych okoliczności sprawy i brak było podstaw do jego oddalenia,

3. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. mające istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia, poprzez bezzasadne uznanie, iż zgłoszony wniosek dowodowy w przedmiocie przeprowadzenia dowodu z zeznań świadka R. G. na okoliczność przyczyn dotyczących kłopotów skazanego, jak również przyczyn przedłużania wykonywania robót kamienicy na ulicy N., pełnienia funkcji brygadzysty na tym obiekcie, wypłacenia wynagrodzeń pracownikom na tym obiekcie, w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania, w sytuacji gdy wniosek powyższy dotyczył kluczowych okoliczności sprawy i brak było podstaw do jego oddalenia,

4. rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. mające istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia, poprzez bezzasadne uznanie, iż zgłoszony wniosek dowodowy w przedmiocie przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego z dziedziny budownictwa, na okoliczność stwierdzenia, czy kosztorys budowlany sporządzony przez skazanego jest zaniżony, czy odpowiada sztuce budowlanej i czy jest prawidłowo sporządzony, w sposób oczywisty zmierza do przedłużenia postępowania, w sytuacji gdy wniosek powyższy dotyczył kluczowych okoliczności sprawy i brak było podstaw do jego oddalenia,

5. rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 53 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 438 pkt. 4 k.p.k., poprzez niewłaściwe zastosowanie dyrektyw wymiaru kary, czego konsekwencją było niesłuszne wymierzenie kary 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności, która to kara jest rażąco surową, a także wymierzenie jej w wysokości przekraczającej stopień społecznej szkodliwości czynu, oraz niesłuszne przyjęcie, iż brak było podstaw dla orzeczenia względem skazanego kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na zasadzie art. 69 § 1 i 2 k.k.,

6. rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 53 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 438

pkt. 4 k.p.k., poprzez niewłaściwe zastosowanie dyrektyw wymiaru kary, czego konsekwencją było niesłuszne wymierzenie kary 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności, która to kara jest rażąco surową, a także wymierzenie jej w wysokości przekraczającej stopień społecznej szkodliwości czynu, oraz niesłuszne przyjęcie, iż brak było podstaw dla orzeczenia względem skazanego kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na zasadzie art. 69 § 1 i 2 k.k., i wniósł o uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Kasację od tego wyroku wniósł także inny obrońca skazanego - adw. K. L. zarzucając mu:

1. „rażące naruszenie prawa w postaci obrazy przepisów postępowania, tj. art. 457 § 3 w związku z art. 433 § 2 k.p.k., polegające na lakonicznym i niepełnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku oraz uznania za niezasadne zarzutów i wniosków apelacji, z czego wynika zasadne przypuszczenie nierozważenia przez Sąd Odwoławczy wszystkich zgłaszanych w apelacji zarzutów i wniosków oskarżonego, które to naruszenie miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia,

2. rażąco niewspółmierność utrzymanej w mocy zaskarżonym wyrokiem Sądu Odwoławczego, a wymierzonej oskarżonemu wyrokiem Sądu I instancji, kary 1 roku i 3 miesięcy bezwzględnego pozbawienia wolności, poprzez utrzymanie jej w mocy, pomimo jej wymiaru w wysokości przekraczającej stopień społecznej szkodliwości czynu oraz niesłusznego przyjęcia, iż brak było podstaw do orzeczenia względem oskarżonego kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na zasadzie art. 69 § 1 i § 2 k.k.”

i wniósł o uniewinnienie oskarżonego, względnie o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na te kasacje prokurator Prokuratury Okręgowej wniósł o ich oddalenie jako oczywiście bezzasadnych. Natomiast prokurator Prokuratury Generalnej, występujący na rozprawie kasacyjnej, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku wobec zasadności podniesionych w obu kasacjach zarzutów rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacje w zakresie, w jakim podnoszą zarzuty rażącego naruszenia art. 457 § 3 k.p.k. i art. 433 § 2 k.p.k. są zasadne i zasługują na uwzględnienie. Rację mają bowiem skarżący, że Sąd odwoławczy nie wywiązał się w sposób właściwy z obowiązków kontrolnych, jakie nakładają na niego te przepisy.

Obrońca oskarżonego w apelacji zarzucił Sądowi pierwszej instancji szereg uchybień związanych ze sposobem procedowania, błąd w ustaleniach faktycznych oraz wymierzenie rażąco niewspółmiernej kary pozbawienia wolności. Zarzuty te skarżący szczegółowo uzasadnił, przedstawiając argumenty, które jego zdaniem wskazują na naruszenie przez Sąd pierwszej instancji przepisów postępowania karnego oraz dokonanie błędnych ustaleń faktycznych. W tej sytuacji obowiązkiem Sądu odwoławczego, wynikającym z art. 433 § 2 k.p.k., było rozważenie wszystkich zarzutów wskazanych w apelacji oraz rzetelne ustosunkowanie się do każdego z nich. Realizując ten drugi z przywołanych obowiązków Sąd odwoławczy powinien w uzasadnieniu wyroku wykazać konkretnymi, znajdującymi oparcie w ujawnionych w sprawie okolicznościach argumentami, dlaczego uznał je za niezasadne (art. 457 § 3 k.p.k.).

Lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie pozostawia wątpliwości, że Sąd Okręgowy nie dopełnił tych obowiązków, gdyż w istocie nie rozważył należycie żadnego z zarzutów apelacji obrońcy oskarżonego.

Ustosunkowując się do zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, ograniczył się do zaaprobowania ustaleń i ocen dokonanych przez Sąd pierwszej instancji. Nie przedstawił natomiast żadnego własnego argumentu, który wskazywałby z jakich przyczyn aprobatę tą wyraził. Już to jest równoznaczne z brakiem odniesienia się do istoty tego zarzutu, a więc twierdzenia skarżącego, że oskarżonemu niesłusznie przypisano przestępstwo oszustwa bowiem nie wykazano, iż działał on z zamiarem bezpośrednim osiągnięcia korzyści majątkowej i wprowadzenia w błąd pokrzywdzonego.

Podkreślenia ponadto wymaga, że Sąd odwoławczy błędnie zinterpretował stanowisko Sądu pierwszej instancji, iż o braku zamiaru oskarżonego co do dotrzymania terminu zapłaty za zamówiony i pobrany towar już w momencie zawarcia umowy jego zakupu, świadczą ustalenia tego Sądu o zatajeniu przez

oskarżonego informacji o swojej złej kondycji finansowej (brak majątku, toczące się postępowania egzekucyjne). Wyłącznie takie ustalenia nie mogłyby, jak trafnie podniesiono w kasacjach, dowodzić zrealizowania przez oskarżonego strony podmiotowej przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. W istocie jednak wywód Sądu Rejonowego, czego nie dostrzegł Sąd odwoławczy, nie ograniczał się do tej okoliczności, lecz odwołując się do zebranego w sprawie materiału dowodowego, zasadnie wskazywał, że oskarżony już wtedy był bankrutem i doskonale wiedział, iż nie będzie w stanie za towar nabyty z odroczonym terminem płatności zapłacić i to nie tylko w terminie, ale w ogóle. O działaniu oskarżonego z zamiarem bezpośrednim miało zatem, w ocenie Sądu pierwszej instancji, świadczyć nie tyle zatajenie przed pokrzywdzonym informacji o swojej złej sytuacji finansowej (oskarżony nie miał zresztą obowiązku wprowadzać swego kontrahenta w szczegóły dotyczące swojej sytuacji majątkowej), lecz inne ustalenia. Rzeczą instancji odwoławczej była ocena ich prawidłowości w aspekcie zarzutów i argumentacji apelacji, czego w tej sprawie zabrakło.

W realiach sprawy brak jest również należytego odniesienia się przez Sąd odwoławczy do trzech zarzutów naruszenia art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. polegających na niezasadnym oddaleniu wniosków dowodowych o dopuszczenie dowodu z zeznań dwóch świadków oraz dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa. W odpowiedzi na te zarzuty, Sąd odwoławczy stwierdził bowiem, że Sąd pierwszej instancji nie naruszył art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k., gdyż „trafnie uznał, że wnioski dowodowe zmierzały jedynie do przedłużenia postępowania dowodowego” (s. 4). Tak ogólnikowe wyrażenie stanowiska nie pozwala zrozumieć, czym faktycznie kierował się ten Sąd uznając tę grupę zarzutów za chybione. Ocena ich zasadności wymagała, co najmniej, skonfrontowania tez dowodowych zawartych we wnioskach ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym i poczynionymi ustaleniami. Dopiero na tej podstawie można byłoby wykazać, że żądane dowody nie mogły wnieść nic nowego do sprawy, stąd zasadne było ich oddalenie, jako zmierzających wyłącznie do przedłużenia postępowania.

Uzasadnienie zaskarżonego wyroku odnoszące się do zarzutu wymierzenia oskarżonemu rażąco niewspółmiernej kary pozbawienia wolności także jest niewystarczające. Sąd odwoławczy ograniczył się w tym zakresie do kilku

ogólnikowych stwierdzeń, z których nie wynika, aby faktycznie rozważał argumenty zaprezentowane w apelacji. O ile można przyjąć, że ustosunkował się do kwestii niezastosowania instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary, gdyż odwołując się do uprzedniej karalności wskazał, że brak jest pozytywnej prognozy kryminologicznej, o tyle nie odniósł się praktycznie w żaden sposób do zarzutu dotyczącego wymiaru kary pozbawienia wolności w aspekcie definicji rażącej niewspółmierności.

Już to wskazuje, że w postępowaniu odwoławczym doszło do rażącej obrazę art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. Uchybienie to niewątpliwie mogło mieć istotny wpływ na treść wyroku Sądu Okręgowego (art. 523 § 1 k.p.k.). Nie można bowiem wykluczyć, że rzetelne rozpoznanie podniesionych w apelacji zarzutów, z uwagi na ich charakter, doprowadziłoby do innego rozstrzygnięcia w przedmiocie procesu. Koniecznym było więc uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Nie znajduje natomiast żadnego uzasadnienia wnioski jednego z obrońców oskarżonego o uchylenie także wyroku Sądu pierwszej instancji, skoro wskazane w kasacji uchybienia nie łączą się z koniecznością przeprowadzenia ponownie postępowania pierwszoinstancyjnego ani też wniosek o uniewinnienie oskarżonego.

W sytuacji, gdy rozpoznanie zarzutu naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. okazało się wystarczające do zdecydowania o uchyleniu zaskarżonego wyroku Sąd Najwyższy, działając na podstawie art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. uznał, że badanie zasadności pozostałych zarzutów byłoby przedwczesne.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Okręgowy winien rzetelnie odnieść się do wszystkich zarzutów i wniosków zawartych w apelacji obrońcy, tak aby zadośćuczynić wymogom określonym w art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

O zwrocie oskarżonemu opłaty od kasacji rozstrzygnięto zgodnie z art. 526 § 4 k.p.k.